

Валентина Папушина
ORCID iD 0000-0003-4833-9049

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української філології,
Хмельницький національний університет,
вул. Інститутська, 11, 29000 Хмельницький, Україна,
papushyna@ukr.net

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СФОРМОВАНOSTІ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ (НА ПРИКЛАДІ ВИВЧЕННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ)

У статті описано теоретичні та методичні засади формування естетичної культури студентів в процесі навчання зарубіжної літератури. Художня література як носій естетичних поглядів митців, естетичних принципів і форм їх втілення засобами мистецтва слова – підґрунтя для виховання високодуховної естетично довершеної особистості, громадянина європейської держави та розвитку прагнення молодого людини до особистісного зростання. Серед важливих критеріїв сформованості естетичної культури нами визначено такі: спрямованість діяльності на досягнення конкретної мети, розвиток інтересу студентів до формування естетичної культури під час навчання літератури, прагнення до самовдосконалення та самореалізації як в аудиторній, так і в позааудиторній роботі. У процесі навчання зарубіжної літератури визначено основні методичні прийоми формування естетичної культури та їх наповненість у контексті специфіки майбутньої професійної діяльності студентів-філологів. Урахування естетичних відкриттів різних епох та літературних напрямів, сучасних досягнень лінгвокультурології, герменевтики, ономастики, семіотики, компаративістики закладено як основні орієнтири в основу запропонованої нами педагогічної системи та її реалізації. У Технологічних картах, розроблених для практичних занять, представлено види індивідуальної роботи, визначено особистісно зорієнтовані духовно-ціннісні орієнтири. Для аналізу і корекції естетичної діяльності студентів запропоновано методи вивчення та корекції рівня сформованості естетичної культури.

Ключові слова: герменевтика; естетична культура; зарубіжна література; інноваційні технології; компаративістика; лінгвокультурологія; ономастика; педагогічна система; семіотика; технології творчого самовдосконалення і самореалізації.

Вступ. Україна є незалежною і суверенною державою, усі питання її розбудови та входження до міжнародної спільноти розв'язуються з точки зору загальнолюдських цінностей. Вони вимагають, щоб навчальний процес ВНЗ був зорієнтований не тільки на спеціальну наукову підготовку, а й на формування естетичної культури. Проте естетична освіта ще залишається значним резервом сучасної освітньо-виховної практики і тому передбачає свій подальший розвиток і впровадження (Янкіна, 2012). Студент як майбутній спеціаліст повинен оволодіти раціональними і естетичними способами сприйняття дійсності, у цьому процесі провідне місце має зайняти художня література як носій естетичних поглядів митців, естетичних принципів і

форм їх втілення засобами мистецтва слова.

Сучасні дослідники філософії (Г. Васянович, А. Герасимчук, І. Зязюн, В. Кремень, П. Саух та ін.), психології (І. Бех, Л. Виготський, Г. Костюк, В. Моляко, В. Рибалка та ін.), професійної освіти (С. Вітвицька, С. Гончаренко, О. Дубасенюк, С. Лісова, А. Сбруєва, С. Сисоєва); естетичного виховання (В. Бутенко, О. Дем'янчук, Л. Масол, Н. Миропольська, О. Падалка, Г. Шевченко, О. Щолокова та ін.) наголошують на необхідності досягнення єдності як емоційного естетичного, так і раціонального при засвоєнні навчальних дисциплін. У контексті означених досліджень естетична культура майбутнього фахівця є однією з важливих складових його професійного становлення, засобом розвитку людських

якостей, механізмом засвоєння культурних цінностей. Тільки пережите особистістю естетичне сприйняття дійсності, яке базується на естетичній рефлексії і інтерпретації, стає основою майбутньої професійної діяльності, умовою становлення естетичних та загальнолюдських цінностей.

Мета статті – описати зміст експериментальної роботи з формування естетичної культури та оптимальні технології творчої самореалізації студентів філологічних спеціальностей в процесі вивчення творів зарубіжної літератури.

Методи дослідження: спостереження за зростом естетичної культури студентів в процесі навчання зарубіжної літератури; порівняння та узагальнення результативності застосування запропонованої педагогічної системи для визначення можливості корекції та вдосконалення естетичної культури студентів; системний підхід до формування естетичної культури в комплексі з когнітивно-лінгвокультурним підходом, компаративним вивченням творів, поєднанням з дотичними до літературознавства дисциплінами.

Предмет статті: навчання зарубіжної літератури як складова формування естетичної культури студентів.

Завдання: провести експериментальне дослідження формування естетичної культури студентів у контексті використання інноваційних технологій навчання зарубіжної літератури та трансформації досягнень лінгвокультурології, ономастики, герменевтики, компаративного вивчення творів.

Експериментальне дослідження сформованості естетичної культури студентів (на прикладі вивчення зарубіжної літератури). Програму курсу «Історія зарубіжної літератури» складено з урахуванням естетичних відкриттів різних епох та літературних напрямів, сучасних досягнень лінгвокультурології, герменевтики, ономастики, семіотики. Для монографічного вивчення включено знакові для кожної літературної доби твори, у яких віддзеркалені світоглядні й естетичні переконання авторів, характерні для часу принципи пізнання, ідеали й норми, показано синтез інтелектуального та естетичного духу епохи. Літературна освіта – джерело опанування й осмислення естетичних аспектів дійсності, розуміння в ній прекрасного. Основна функція художнього твору – естетична, а вже потім суспільно-перетворювальна, художньо-концептуальна,

пізнавальна тощо. Осмислення естетичних концептів у художній творчості – складний і багатоплановий процес. Естетичний аналіз художнього твору (у класичному розумінні естетики) передбачає його комплексний аналіз, що розкриває всю різноманітність взаємин людини з оточенням (Шалагінов, 2007).

Дисципліна «Історія зарубіжної літератури» займає важливе місце у підготовці філологів. Вона покликана прилучити студентів до найвищих досягнень світової літератури, вдосконалити вміння літературознавчого аналізу, наукової роботи, формувати духовно-ціннісні та естетичні орієнтири особистості. Тому до кожної навчальної теми та практичного заняття нами розроблені *Технологічні карти*, які об'єднують літературознавчі й естетичні проблеми та визначають шляхи їх вирішення, оскільки містять завдання для самостійної роботи, індивідуальні випереджувальні завдання як наукового, так і творчого характеру. Студенти мають можливість працювати не тільки над засвоєнням конкретної теми, а й над мовленням: дикцією, мімікою, жестами, голосом, готуючись до виступу перед аудиторією, вчать підбирати із запропонованого переліку відповідну літературу для аргументації відповіді, працювати над власним іміджем естетично довершеної особистості. Технологічні карти визначають також оптимальні види роботи на практичному занятті. Створення Технологічних карт – спільна робота викладача й студентів. Студенти вносять свої пропозиції, корективи, узгоджують з викладачем інтерактивні технології, наочність, творчі завдання.

На допомогу студентам розроблені орієнтовні плани естетичного аналізу епічного, драматичного, ліричного творів, художнього образу-персонажа. Важливим завданням при проведенні практичних занять є створення атмосфери пошуку, що сприятиме науковим відкриттям на самому занятті. Це стосується рецензування індивідуальних виступів, у результаті яких студенти отримують слушні поради як поштовх до самовдосконалення й самооцінки. Опрацювання конкретної літературознавчої чи естетичної проблеми на практичному занятті здійснюємо шляхом індивідуальної чи групової роботи. Працюючи в групах за різноманітними інноваційними технологіями, наприклад, кейсовим методом чи квест-методом, студенти виконують ролі мо-

дераторів, генераторів ідей, науковців, мистецтвознавців тощо. Така робота дає навички дій в команді, що важливо для посилення відповідальності кожного студента за визначену ділянку роботи. Оцінювання результатів проводимо за критеріями, які доведені до відома рецензентів:

- актуальність, чіткість, зрозумілість викладеного матеріалу;
- його змістове наповнення;
- наповненість лінгвокультурними концептами;
- різноманітність і правильність аргументації;
- доцільність і новизна представлених матеріалів;
- вміння визначати головне.

Важливо фіксувати та відзначати кожен успіх студента, заохочувати його до самовдосконалення, спрямовувати на нові досягнення. Із цією метою нами розроблена методика самооцінювання. Як правило, такі оцінки мало розходяться з оцінюванням викладача, проте дають можливість кожному студенту бути самокритичним, вимогливим до себе та до учасників групи, відповідальним за кінцевий результат: ґрунтовне на високому науковому та естетичному рівні розкриття теми.

Піднімаючи на вищий рівень естетичну культуру студентів-гуманітаріїв, залучаємо до роботи над літературними творами сучасні відкриття лінгвокультурології, семіотики, ономастики, компаративістики, у процесі формування естетичної культури найбільш релевантним вбачаємо *когнітивно-лінгвокультурний підхід*, визначальними у якому є естетичні концепти, що об'єднують поняттєвий, образний та ціннісний складники. Змістом складників лінгвокультурної концептосфери певного суспільства, так званих «концептів культури», є соціально-історичне підґрунтя, тип особистості, відзначений етнокультурною специфікою. «Концепти культури» стали базовими поняттями для літературознавства й когнітивної лінгвістики (В. Карасик, Г. Приходько), когнітивної поетики (Р. Цур). Оперуємо такими лінгвокультурними концептами, одиницями ментальних ресурсів нашої свідомості та «інформаційної структури, яка відбиває знання та досвід людини у вигляді «квантів знання» (КСЛТ, 1997): естетична свідомість; естетичні концепції; естетичні цінності; естетичні категорії; естетич-

ні знання; естетичний смак; естетична оцінка (Т. Андрущенко, А. Бойко, В. Долинський, Л. Чернейко, В. Ніконова, В. Телія, Т. Тюльпа, Н. Четова, Г. Шевченко). При цьому користуємося лінгвокультурологічним аналізом літературних творів:

- визначаємо лінгвокультуреми, об'єднані в лінгвокультурологічне поле;
- тлумачимо лінгвокультурологічні категорії;
- характеризуємо культурний фон, культурні концепти, культурні традиції, культурний процес доби;
- визначаємо культурний простір твору та його лінгвокультурні цінності.

Концепти естетичного характеру мають пряме відношення до менталітету, етносу, організації міжкультурної комунікації, тому предметом вивчення студентів стають лінгвокультуреми міфу, символу, архетипу, метафори, порівняння, епітета, фразеологізму, алюзії, ремінісценції тощо. Застосування когнітивно-лінгвокультурного підходу спонукає студентів визначати в роботі з художнім текстом естетичні концепти, стимулюючи свою розумову й творчу активність, підносить літературознавчий аналіз на високий сучасний науковий рівень. Художня література різних народів світу при такому вивченні розкриває можливості розуміння особливостей та закономірностей розвитку її змісту та вираження форм. Великого значення при цьому набуває самостійна робота: студенти шукають нестандартні рішення поставленої проблеми. Форми виконання завдань, запропонованих студентам, індивідуалізуємо відповідно до їх смаків, сфери зацікавлень та спеціальної лінгвокультурологічної підготовки. Така робота дасть більше знань про культурні та історичні традиції батьківщини письменників, залучить студентів до загальнокультурних цінностей, до діалогу культур, уведе в концептосферу авторського задуму.

Оптимізують роботу студентів *інтерактивні технології*, їх вибір та модифікація – спільна робота викладача й студента. Це, насамперед, діалогове навчання, за умови якого кожен учасник процесу відточує свій інтелект. Розв'язуємо одразу кілька завдань: розвиток комунікативних вмінь і навичок, встановлення емоційних контактів між учасниками процесу, що дає можливість змінювати форми діяльності. Серед

найбільш плідних вбачаємо *проблемні лекції, лекції-дискусії, лекції-творчі звіти, «теоретична скарбниця», «дерево вирішень», випереджувальні завдання, метод «ПРЕС», «Мікрофон», «техніка акваріуму», написання сценарію та інсценування, засідання літературно-мистецьких об'єднань, метод кейсів, «мозковий штурм», морфологічний і синектичний аналіз, метод парного порівняння, «точка зору» тощо.*

Проектні технології як групові форми навчання дають можливість студентам уже на початку вивчення курсу «Історія зарубіжної літератури» увійти в ритм роботи вищого навчального закладу, окрім лекційних матеріалів та підручників, опрацьовувати першоджерела та додаткову літературу, мислити логічно, ясно й послідовно, уміти презентувати себе емоційно та естетично довершено. Організуючи *роботу студентів над проектами в групах*, дотримуємося таких вимог:

- поділ студентів на групи за їх пропозиціями;
- обрання модератора;
- вибір та обговорення теми для опрацювання;
- складання плану, списку літератури;
- накопичення та систематизація інформації;
- визначення способів донесення інформації;
- апробація інтерактивних технологій.

Результатом виконання завдань групи можуть стати портфоліо, веб-квести, виступи на конференціях, публікації.

Серед методів і прийомів формування естетичної культури студентів засобами зарубіжної літератури найбільш плідними постають проблемні питання, які вирішуються в процесі застосування інтерактивних технологій «*засідання круглого столу*», «*дискусійний клуб*» тощо. Практичні заняття, проведені у формі спільного засідання учасників літературно-мистецьких об'єднань університету, узагальнюють роботу студентів різних спеціальностей і стають місцем обміну науковою інформацією. Наприклад, при компаративному вивченні романів Ю. Андруховича «Дванадцять обручів», Я. Вишневського «Самотність у Мережі», К. Рансмайра «Останній світ» проводимо спільне завдання для концептуальної роботи студентам, що вивчають українську, польську й німецьку мови. Роботу з текстами

творів доцільно проводити мовою оригіналу, пропонуючи такі проблемні питання:

1. Постмодерністична просторово-часова модель творів.

2. Зображення письменниками різних країн кризи духовного стану сучасної людини й пошуки шляхів виходу з неї.

3. Своєрідність принципу руйнування чужого тексту на прикладах авторських лінгвокультурем.

4. Переосмислення стереотипів, віддзеркалення авторських концептів у свідомості читачів.

5. Онімний простір творів, авторські коди, приховані за онімом.

6. Проблема межі інтерпретації текстів і адекватності їх перекладів.

Процес, що дозволяє кожному студентові відкрити для себе особливі смисли творів, діапазон наукового аналізу, коректує викладач. Молода людина, що розвивається естетично, не просто працює з текстом, а вступає в діалог з художнім твором, піднімається до рівня співавторства. Така робота відповідає принципам герменевтики, що є найбільш актуальними при вивченні літературних творів, адже увага зосереджується на реценсії та інтерпретації художнього тексту. Герменевтичний підхід найбільш застосований у сучасному літературознавстві, філософії, педагогіці, історії, філології, психології, естетиці. Починаючи із філософських праць Г.-Г. Гадамера, В. Дільтея, М. Хайдеггера, Ф. Шлейєрмахера, К. Ясперса, знаходячи продовження в працях В. Мейзерського, О. Потебні, П. Рікера, О. Юркевича, С. Квіта герменевтика розглядається як найдавніша й найпродуктивніша сьогодні теорія й практика літературознавства. Сучасна роль герменевтики в потрактуванні літературних текстів полягає в осягненні тими, хто навчається, естетичної культури в широкому сенсі цього слова, розвиток їх творчих сил і здібностей. Особистість у такому контексті виробляє уміння оцінити саму себе, усвідомити своє призначення, сенс власного життя. «Завдяки герменевтиці відбувається тлумачення тих смислів, які є прихованими, складними для миттєвого безпосереднього розуміння. Текст ніби промовляє до читача власною мовою, яку необхідно зрозуміти, отримує власне життя...» (Саприкіна, 2014). Молода людина, що розвивається естетично, не просто працює з тестом, а творить разом із автором

практично новий твір, піднімаючись у своєму інтелектуальному й естетичному розвитку.

Крізь призму лінгвокультурології та герменевтики уводимо студентів в онімний простір твору, що вивчається. «Літературна ономастика – спосіб художнього відтворення світу за допомогою найменування, один із складників проблеми художності, її магії й секретів» (Немировская, 1988). Ономастика невіддільна від стилістики, поезики, естетики слова, лінгвістики тексту, лексичної семантики, семіотики, бо вивчає власні назви в тексті художнього твору. Дослідник М. Торчинський (2005) пропонує для опрацювання «увесь комплекс власних назв, зафіксованих у художньому творі, який становить ономастичне поле або ономастичний простір, його поділ на відповідні сектори: антропонімічний (особові імена), топонімічний (власні географічні назви... тощо)». Робота над онімами особливо необхідна при вивченні творів, віддалених за часом та культурними традиціями. Таким чином можна відкрити приховані за іменем літературного героя, географічних назв, історичних осіб імена реально існуючих людей та означити фіктоніми – вигадані, створені уявою письменника персонажі, досягнути через них «авторський код» та дати його тлумачення. Власні назви віддзеркалюють лінгвокультурологічні риси кожного народу, збагачуючи культурну та естетичну компетенцію особистості і є плідним матеріалом для наукових розвідок студентів-філологів. Декодування онімної одиниці проводимо різноманітними методами, зокрема через використання інтерактивної технології «Дерево вирішень», яка дає можливість залучити наукові дослідження студентів чи випереджувальні завдання. Студент, який здобуде навички роботи з онімами, буде вільно почуватися в будь-якому естетичному середовищі, збагатиться лінгвокультурними концептами та умінням їх переосмислювати.

У світлі культурологічних досліджень у царині літературознавчої семіотики Р. Барта, У. Еко, Ю. Лотмана, Ю. Тинянова, Ц. Тодорова, Р. Якобсона та ін. використовуємо методологію «відкритості» твору, яка ґрунтується на широкому розмаїтті способів його розуміння й різноманітної оцінки. Студент вільно інтерпретує художній текст, вступає в теоретичну розумову співпрацю з автором. Таких «особистих втручань» у художній твір може бути

нескінченна кількість, але завдання викладача – спрямовувати їх у межі того світу, який запрограмував автор, уважаючи його своєрідним «кодом», що, за У. Еко (2007), окреслює стосунки між автором і читачем у межах окаязональної ситуації. Денотація під час цих стосунків виступає як синонім першоджерела, а конотація – читацька інтерпретація. Плідний інтерактивний прийом, який застосовуємо для декодування творів постмодернізму – *інтелектуальний поєдинок студентів з автором*. Вирішення проблеми розмежування та взаємодії через множинність інтерпретацій тексту, його кодів та субкодів. В основі цієї роботи знаходиться текст як механізм продукування множинності інтерпретацій.

Погоджуємося з думкою І. Зязюна (2006), що освітній процес набуває ефективного характеру за умови, коли особистість виявляє відповідну активність, зацікавленість, засвідчує про свої інтереси і потреби в цій сфері діяльності, свідомо реагує на зміст освітнього процесу, виявляючи при цьому визначену мотивацію та прагнення активно долучатися до спільної справи.

Сучасний студент може вільно пересуватися країнами світу й має можливість підвищити свою естетичну культуру під час подорожі. Важливо, щоб він «не пройшов», як це часто буває, повз пам'ятки культури тієї чи іншої країни. Для цього нами розроблено «Порадник студенту, що вивчає літературу світу». Він спрямовує студентів на вивчення різноманітних джерел. Наведемо окремі пункти «Порадника» :

- ознайомся попередньо з художньою, історичною та мистецькою культурою країни, якою збираєшся подорожувати;
- вивчи всі доступні матеріали про літературний та мистецький шедевр, що тебе зацікавив;
- продумай свої пропозиції та форми виступу перед студентською аудиторією як доповнення до навчального матеріалу під час лекції чи практичного заняття;
- знайди однодумців, що цікавляться даними літературними та естетичними шедеврами і пам'ятками.

Пропонуємо продумати й скласти маршрут так, щоб можна було оглянути літературні музеї, картинні галереї, архітектурні споруди тощо країни, яку відвідає студент. Зібрані матеріали використовуються на лекційних

та практичних заняттях. Студенти таким чином накопичують сучасний ілюстративний, відео-, художній матеріал до теми, що вивчається, наприклад «Прага Ф. Кафки і М. Кундери», «Лондон-стріт» Ч. Дікенса», і можуть ґрунтовно відповісти на питання, які виникають під час його презентації.

Із метою сприяння підвищенню результативності підготовки до практичних робіт, індивідуальних виступів на занятті, що особливо важливо для підготовки першокурсника, вчорашнього школяра до ефективного використання наукового, інформаційного та естетичного базису ВНЗ і вироблення навиків виконання ними самостійних робіт, спрямовуємо студентів відвідувати *консультативні пункти*. Консультації викладача налагоджують тісне спілкування студента з ним, спрямовують на особистісно зорієнтовану роботу, знімають психологічну напругу та тривожність, підвищують впевненість в успіхові.

Для студентів, що прагнуть займатися науково-дослідницькою діяльністю, організуємо заняття *проблемної групи*, що спеціалізуються на вдосконаленні їх наукових пошуків. На заняття проблемної групи варто запрошувати фахівців із бібліотечної справи, членів культурних осередків міста, письменників, науковців: так водночас відбувається і навчання, і творчий обмін досвідом. Результати студентських напрацювань оприлюднюються на наукових конференціях, публікуються. Нами з цією метою організовано випуск студентського збірника наукових праць «Літературознавчий вісник». Важливо, що студент-

ські наукові розвідки часто стають складовою курсових чи магістерських робіт.

Спеціальні опитувальники для *визначення рівня сформованості естетичної культури студентів* у кінці кожного семестру фіксують результати проведеної роботи. Констатуємо ріст рівня сформованості естетичної культури: розширення кола студентів-читачів, кількості прочитаних ними творів світового письменства як сучасних, так і минулих століть, збільшення студентів, які пропонують власну творчість широкому загалу, відвідання закладів культури та мистецтва тощо.

Висновки. Отже, впроваджуючи педагогічну систему формування естетичної культури студентів в процесі навчання літератури, ми використали оптимальні форми роботи зі студентами на різних етапах навчання у ЗВО. Великого значення надаємо вивченню стану сформованості естетичної культури, визначенню спрямувань і прагнень студентів до самовдосконалення і самореалізації та їх корекції згідно з нашими методиками. Тісно пов'язуємо з формуванням естетичної культури складові процесу набуття професійної підготовки студентів, оскільки відзначаємо взаємопов'язаність росту естетичної культури з високим рівнем інтелектуальної та наукової діяльності молоді людини. Перспективи подальших досліджень бачимо в наданні методичних рекомендацій щодо впровадження педагогічної системи формування естетичної культури студентів у процесі навчання літератури та розробці нових шляхів формування естетичної культури студентів.

Література

- Зязюн І. А. Мистецтво у розвитку особистості: монографія. Чернівці: Зелена Буковина, 2006. 224 с.
- КСЛТ: Краткий словарь когнитивных терминов / сост. Е. С. Кубрякова, В. З. Демьянков, Л. Г. Лузина и др. Москва: МГУ, 1997. 246 с.
- Немировская Т. В. Некоторые проблемы литературной ономастики. *Актуальные вопросы русской ономастики*. Киев: УМКВО, 1988. С. 112–122.
- Саприкіна О. Сучасна літературна герменевтика як мистецтво розуміння й інтерпретації художнього тексту. *Нова педагогічна думка*. 2014. № 3. С. 83–85.
- Торчинський М. М. Термінологія української поетоніміки (літературної ономастики). *Українська термінологія і сучасність*. Київ: КНЕУ, 2005. Вип. VI. С. 339–343.
- Шалагінов Б. Б. Естетичний аналіз літературного твору. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2007. № 2. С. 32–35.
- Эко У. Роль читателя. Исследования по семиотике текста. Санкт-Петербург: Симпозиум, 2007. 502 с.
- Янкина Н. В. Взаимосвязь культуры и образования как характеристика современной образо-

вательной парадигмы. *Международный научно-исследовательский журнал*. 2012. № 5 (5). С. 2–63. doi: 10.18454/IRJ. 2227-6017.

References

- Ziaziun, I. A. (2006). *Mystetstvo u rozvytku osobystosti: monographiia [Art in personality's development: monograph]*. Chernivtsi, Ukraine: Zelena Bukovyna (ukr).
- Kubryakova, E. S., Dem'jankov, V. Z., Luzina L. G. (Eds.) (1997). *KSLT: Kratkij slovar' kognitivnyh terminov [Shorter dictionary of cognitive terms]*. Moscow, Russia: MGU (rus).
- Nemirovskaja, T. V. (1988). Nekotorye problemy literaturnoj onomastiki [Some problems of literary onomastics]. In *Aktualnye voprosy russkoj onomastiki* (pp. 112–122). Kyiv, Ukraine: UMKVO (rus).
- Saprykina, O. (2014). Suchasna literaturna germeneytyka jak mystectvo rozuminnja j interpretacii' hudozhn'ogo tekstu [Modern literature hermeneutics as an art of understanding and interpretation of the literary text]. *Nova pedagogichna dumka*, 3, 83–85 (ukr).
- Torchynskij, M. M. (2005). Terminologija ukraïnskoï poetonimiky (literaturnoi onomastyky) [Terminology of the Ukrainian poetics (literature onomastics)]. *Ukrainska terminologija i suchasnist*, VI, 339–343 (ukr).
- Shalaginov, B. B. (2007). Estetychnyj analiz literaturnogo tvorù [Aesthetical analysis of literary work]. *Vsesvitnja literatura v serednih navchalnyh zakladah Ukrainy*, 2, 32–35 (ukr).
- Eko, U. (2007). *Rol chitatelja. Issledovanija po semiotike teksta [The Role of the Reader. Explorations in the Semiotics of Texts]*. Saint-Petersburg, Russia: Simpozium (rus).
- Jankina, N. V. (2012). Vzaimosvjaz' kul'tury i obrazovanija kak harakteristika sovremennoj obrazovatel'noj paradigmy [Interrelation of culture and education as a characteristic of the modern educational paradigm]. *Mezhdunarodnyy nauchno-issledovatel'skij zhurnal*, 5 (5), 62–63, doi: 10.18454/IRJ. 2227-6017 (rus).

ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ СФОРМИРОВАННОСТИ ЭСТЕТИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ СТУДЕНТОВ (НА ПРИМЕРЕ ИЗУЧЕНИЯ ЗАРУБЕЖНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ)

Папушина Валентина, кандидат филологических наук, доцент,
доцент кафедры украинской филологии, Хмельницкий национальный университет,
ул. Институтская, 11, 29000 Хмельницкий, Украина, papushyna@ukr.net

В статье описаны теоретические и методические основы формирования эстетической культуры студентов в процессе обучения зарубежной литературы. Художественная литература как носитель эстетических взглядов художников, эстетических принципов и форм их воплощения средствами искусства слова - основа для воспитания высокодуховной эстетически совершенной личности, гражданина европейского государства и развития стремления молодого человека к личностному росту. Среди важных критериев сформированности эстетической культуры нами определены следующие: направленность деятельности на достижение конкретной цели, развитие интереса студентов к формированию эстетической культуры при обучении литературы, стремление к самосовершенствованию и самореализации как в аудиторной, так и в внеаудиторной работе. В процессе обучения литературы определены основные методические приемы формирования эстетической культуры и их наполненность в контексте специфики будущей профессиональной деятельности студентов-филологов. Эстетические открытия разных эпох и литературных направлений, современные достижения лингвокультурологии, герменевтики, ономастики, семиотики, компаративистики заложены в качестве основания предложенной нами педагогической системы и ее реализации. В Технологических картах, разработанных для практических занятий, представлены виды индивидуальной работы, определены личностно направленные духовно-ценностные ориентиры. Для анализа и коррекции эстетической де-

яльності студентів пропонується методи вивчення і корекції рівня сформованості естетичної культури.

Ключевые слова: герменевтика; зарубешня література; інноваційні технології; компаративістика; лінгвокультурологія; ономастика; педагогічна система; семиотика; технології творчого самосовершенствования і самореалізації; естетична культура.

CONTENTS OF THE FORMATION EXPERIMENT ON RAISING THE LEVEL OF AESTHETIC CULTURE IN THE PROCESS OF TEACHING LITERATURE

Papushina Valentyna, Ph.D (Philology), Assistant Professor, Assistant Professor of the Ukrainian Philology Department, Khmelnytskyi National University, 11 Institut'skaya Str., 29000 Khmelnytskyi, Ukraine, papushyna@ukr.net

The article describes the theoretical and methodical principles of the aesthetic culture formation of students in the process of the foreign literature teaching. Fiction as a carrier of aesthetic views of artists, aesthetic views and forms of their personalization as means of art of the word are the basis for the education of a highly spiritual aesthetically perfect personality, a citizen of a European state and the development of the aspiration of a young person to personal growth. Among the important criteria for the formation of aesthetic culture, we defined the following: the orientation of activities to achieve a specific goal, the development of students' interest in the formation of aesthetic culture during the literature study, the desire for self-improvement and self-realization, both in classroom and out-of-classwork. In the process of the foreign literature studying, there are determined the main stages of aesthetic culture formation and their content in the context of the specifics of the future professional activity of philologists students. The aesthetic discoveries of different epochs and literary trends, the modern achievements of linguoculture, hermeneutics, onomastics, semiotics, comparative studying are laid down as the base points in the basis of our proposed pedagogical system and its realization. In the technological maps developed for practical classes, there are presented the types of individual work, there are defined personally oriented spiritual and value orientations. For analysis and correction of aesthetic activity of students there are proposed the methods of studying and correction the level of formation of the aesthetic culture.

Key words: aesthetic culture; comparative studying of literature; foreign literature; hermeneutics; innovative technologies; onomastics; pedagogical system; semiotics; technologies of creative self-improvement and self-realization.

Стаття надійшла до редакції 05.02.2018

Прийнято до друку 24.05.2018